

GLAZBENO OBRAZOVANJE STUDENATA, BUDUĆIH ODGOJITELJA NA SVEUČILIŠTU U ZADRU

MAGDALENA MIOČIĆ
Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja
Sveučilište u Zadru

UDK: 372.878:378(497.5 Zadar)
Pregledni članak
Review article

Primljeno
: 2013-12-7
Received

SAŽETAK

Rad donosi pregled glazbenog obrazovanja predškolskog studija na Sveučilištu u Zadru. Izdvojeni su glazbeni kolegiji nakon niza promjena koje je predškolski studij doživio. Posebno je ta promjena vidljiva uvođenjem bolonjskog procesa (2005. godine) koji je zahvatio cjelokupno visokoškolsko obrazovanje u Hrvatskoj, a to se odrazilo i na glazbeno obrazovanje na predškolskim studijima.

Rad osjetljivije glazbene kompetencije prema europskim standardima svrstane u široke kategorije: područno-specifične (akademske) i generičke (opće) koje se temelje na Tuning projektu kompetenciji.

Cilj rada je ukazati na potrebu kompetentnog odgojitelja, sposobnog za reprodukciju glazbe. Takav odgojitelj će pružiti djeci kvalitetan doživljaj glazbe čime se ostvari cilj glazbenog odgoja, to jest, u djece poticati i razvijati ljubav prema glazbi.

KLJUČNE RIJEČI: *glazbeni kolegiji, glazbene kompetencije, glazbeni odgoj, glazbeno obrazovanje, predškolski studij*

UVOD

Stručni studij za odgojitelje izvodi se na Visokoj učiteljskoj školi u Zadru od 1998. godine. Ustroj Visoke škole čine dva odsjeka – Odsjek za razrednu nastavu i Odsjek za predškolski odgoj. Uz učiteljski četverogodišnji studij izvodio se i dvogodišnji stručni studij za odgojitelje. Djelatnosti visoke škole vezuju se i za pokretanje studijskog programa doškolanja učitelja i izvanrednog studija za odgojitelje. Osnutkom Sveučilišta u Zadru (veljača 2003), Visoka učiteljska škola se transformirala u Stručni odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece.

U novije vrijeme svjedoci smo reformi u cjelokupnom obrazovanju koje su zahvatile cijelu Europu pa tako i Hrvatsku. Od 1969. godine u Hrvatskoj je obrazovanje odgojitelja predškolske djece započelo s visokoškolskim obrazovanjem (dvogodišnji studij predškolske djece na tadašnjim Pedagoškim

akademijama), pa sve do akad. g. 2009./10. kada se prvi put počeo izvoditi sveučilišni preddiplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj, u gradu Rijeci. Konceptija predškolskog studija, izuzmemo li procese usklađivanja studija s Bolonjskom deklaracijom, nije se bitno mijenjala sve do danas, dakle punih 40 godina (Krstović, 2010).

GLAZBENO OBRAZOVANJE NA PREDŠKOLSKOM STUDIJU SVEUČILIŠTA U ZADRU

Prikazat ćemo pregled glazbenih kolegija na predškolskom studiju u Zadru u zadnjih nekoliko godina. Na Visokoj učiteljskoj školi¹ na Filozofskom fakultetu u Zadru 1998. godine, postojao je stručni studij za odgojitelje u trajanju dvije godine, a sadržavao je sljedeće glazbene kolegije (tablica 1).

Tablica 1. Glazbeni kolegiji na Visokoj učiteljskoj školi, Stručnom dvogodišnjem studiju za odgojitelje u Zadru, Filozofski fakultet u Zadru, 1998. godine

Glazbeni kolegiji	1.godina I. semestar	II. semestar	2.godina III. semestar	IV. semestar	Ukupno sati
Sviranje	P0* V1*	P0 V1	P0 V1	P0 V1	60
Glazbena kultura s metodikom		P1 V1	P1 V1	P2 V3	135

Osnutkom Sveučilišta u Zadru (veljača 2003), Visoka učiteljska škola se transformirala u stručni Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece². Studij za odgojitelje i dalje je bio stručni i trajao je dvije godine. Analizom plana i programa dvogodišnjeg obrazovanja za odgojitelje, glazbeno obrazovanje je ostalo nepromijenjeno kao i glazbeni kolegiji, njihov sadržaj i ukupan broj sati (tablica 2).

Tablica 2. Glazbeni kolegiji na Odjelu za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece, Sveučilišta u Zadru, 2004. godine

Glazbeni kolegiji	1.godina I. semestar	II. semestar	2.godina III. semestar	IV. semestar	Ukupno sati
Sviranje	P0* V1*	P0 V1	P0 V1	P0 V1	60
Glazbena kultura s metodikom		P1 V1	P1 V1	P2 V3	135

¹ Prijedlog programa dvogodišnjeg obrazovanja odgajatelja, Visoka učiteljska škola, Odsjek za predškolski odgoj, Filozofski fakultet u Zadru, 1998. godine.

² Plan i program Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece, Sveučilišta u Zadru, 2004. godine

* oznaka P označava broj sati predavanja iz kolegija

*oznaka V označava broj sati vježbi iz kolegija

Uvođenjem bolonjskog procesa na visokoškolskom obrazovanju u Hrvatskoj (2005. godine) predškolski studij prešao je s dvije godine studija na tri godine studija. Slijedi prikaz glazbenih kolegija koji studenti pohađaju tijekom trogodišnjeg stručnog studija na Sveučilištu u Zadru, na Odjelu za izobrazbu učitelja i odgojitelje, to jest Odsjeku za predškolski odgoj³.

Tablica 3. Glazbeni kolegiji na Odjelu za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece, Odsjeka za predškolski studij, Sveučilišta u Zadru, 2005. godine

Glazbeni kolegiji	I. godina I. semestar	II. semestar	II. godina III. semestar	IV. semestar	III. godina V. semestar	VI. semestar	Ukupan broj sati
Glazbena kultura s metodikom I <i>Obvezni predmet</i>			P1 V1				
Glazbena kultura s metodikom II <i>Obvezni predmet</i>				P1 V2			
Glazbena kultura s metodikom III <i>Obvezni predmet</i>					P1 V2		Glazbena kultura s metodikom P 60 V 95
Glazbena kultura s metodikom IV <i>Obvezni predmet</i>						P1 V2	
Glazbeni praktikum I <i>Obvezni predmet</i>		P0 V1					
Glazbeni praktikum II <i>Obvezni predmet</i>				P0 V2			Glazbeni praktikum V 75
Glazbeni praktikum III <i>Obvezni predmet</i>					P0 V2		
Glazbena radionica I <i>Izborni predmet</i>	P1 V1						Glazbena radionica P 30 V 30
Glazbena radionica II <i>Izborni predmet</i>						P1 V1	

Iz tablice 2. vidimo da su na dvogodišnjem predškolskom studiju u Zadru postojala samo dva glazbena kolegija; *Sviranje i Glazbena kultura s metodikom*. Ta dva glazbena kolegija bila su kontinuirana kroz semestre sa 60

³ Prijedlog studijskog programa stručnog studija za odgojitelje predškolske djece, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece, Sveučilišta u Zadru, Zadar, 2005.

sati *Sviranja* i 135 sati *Glazbene kulture s metodikom* (*Sviranje* se pohađalo kontinuirano kroz sva četiri semestra koliko je trajao i studij, dok je *Glazbena kultura s metodikom* trajao tri semestra) (Miočić, 2009).

Nakon pojave bolonjskog procesa na visokoškolskom obrazovanju, predškolski studij traje tri godine, a ta promjena utjecala je i na glazbeno obrazovanje. Iz tablice 3. možemo primijetiti da se javljaju novi glazbeni kolegiji kao izborni glazbeni kolegij *Glazbena radionica* (s 30 sati predavanja i 30 sati vježbi) koja se pojavljuje u I. i VI. semestru. *Glazbeni praktikum* (sa 75 sati vježbi) pojavljuje se u II., IV. i V. semestru. Jedino se *Glazbena kultura s metodikom* (sa 60 sati predavanja i 95 sati vježbi) kontinuirano pohađa sva četiri semestra (od III. do VI.). Primjećuje se nekontinuirano glazbeno obrazovanje tijekom studija. Smatramo kako nekontinuirana nastava iz glazbenih kolegija djeluje na studente nemotivirajuće. Glazbeno obrazovanje sadržava kompleksan i zahtjevan glazbeni sadržaj koji bi studenti trebali znati demonstrirati, reproducirati i primijeniti u praksi. Studenti bi trebali biti osposobljeni za lijepo pjevanje i sviranje, razvijati svoje glazbene sposobnosti i vještine, iako se velika većina studenata prvi put susreće s glazbom. Stoga, bez sistematskog i kontinuiranog glazbenog obrazovanja nema napredovanja niti stjecanja kvalitetnih glazbenih kompetencija.

Prikazani kurikul za glazbene kolegije na predškolskom studiju Sveučilišta u Zadru prisutan je od uvođenja bolonjskog procesa 2005. godine pa sve do danas. Dakle, skoro deset godina nije se mijenjao kurikul predškolskog studija za glazbeno obrazovanje.

GLAZBENE KOMPETENCIJE

Glazbene sposobnosti i vještine odgojitelja danas su potrebne i nezamjenjivi su čimbenici u integralnom procesu odgoja. Inicijalne glazbene potrebe imaju veliki utjecaj na spremnost odgojitelja za glazbeno djelovanje u dječjem vrtiću. Glazbene potrebe su poticajni kotač u glazbenoj situaciji i aktivnosti. Sam Palmić (2002) naglašava kako je od velike važnosti da odgojitelj prepozna u sebi a onda i u djece glazbene potrebe.

Ako odgojitelj razvija glazbene potrebe, one će mu pomoći u:

- **promicanju** izvornih kulturnih vrijednosti radi podizanja kvalitete življenja pojedinca i društva
- **prihvaćanju** prepoznatljivih glazbenih vrijednosti
- **uvođenju** glazbenih sadržaja, situacija i aktivnosti u integralni sustav
- **oblikovanju** glazbenih kreativnih potencijala djeteta
- **promicanju** glazbene suradnje odgojitelja i roditelja
- **razvoju** osobnosti, kompetentnosti, kreativne slobode i spontanosti

- **za cjeloživotnu** edukaciju u glazbeno-pedagoškom pluralizmu (Sam Palmić, 2002).

Definiranje sljedećih kompetencija studenata, budućih odgojitelja prema europskim standardima jesu:

1. pokazuje znanje, razumijevanje i sposobnosti koje pružaju mogućnost kreativne i poticajne primjene ideja unutar istraživačkog konteksta;
1. primjenjuje znanje i razumijevanje, kao i sposobnost rješavanja problema u novim i nepoznatim okruženjima unutar širokog konteksta područja studiranja;
2. posjeduje sposobnost integriranja znanja i iznošenja mišljenja na osnovi nepotpunih informacija povezanih s njihovim prosudbama;
3. može iznijeti jasno svoje zaključke, stručnom i nestručnom auditoriju te ih znanjem i razumom poduprijeti;
4. posjeduje vještine koje mu omogućuju nezavisnost, samo usmjeravanje i nastavak studiranja (Sam Palmić, 2002).

Kvalifikacija je formalni naziv za određeni stupanj (razinu, obujam) kompetencija određene osobe koji se dokazuje školskom svjedodžbom, diplomom ili drugom javnom ispravom koju izdaje nadležna ustanova. Kvalifikacija temeljno ima isto svojstvo kao i rezultati učenja (learning outcomes), a razina rezultata učenja označava složenost stečenih kompetencija.

Odgojitelj mora posjedovati specifične kompetencije, vještine i kompetencije u užem smislu. Kompetencije se odnose na:

- **činjenična znanja:** vrjednovanje činjenica do poznatih granica nekog područja rada ili istraživanja, kao i do dodirnih granica s drugim područjima koja mogu biti temelj znanstvenoga istraživanja u dijelu toga područja,
- **teorijska znanja:** vrjednovanje teorijskih znanja do poznatih granica nekog područja rada ili istraživanja, kao i do dodirnih granica s drugim područjima koje mogu biti temelj znanstvenoga istraživanja u dijelu toga područja.

Vještine se dijele na:

- **spoznajne:** apstraktna kreativna razmišljanja potrebna u istraživanjima za razvijanje novih znanja i procedura te za integriranje različitih područja,
- **psihomotorne:** izvođenje složenih pokreta te složena upotreba metoda, instrumenata, alata i materijala, kao i njihova izrada, potrebna u istraživanjima i inovativnom procesu,
- **socijalne:** ostvarenje upravljanja te složenih komunikacija i suradnje u različitim društvenim skupinama i narodima u nepredvidivim uvjetima.

Kompetencije u užem smislu odnose se na:

- **samostalnost:** upravljanje složenim i promjenjivim uvjetima okruženja i odluke o njihovu mijenjanju,
- **odgovornost:** preuzimanje osobne i timske odgovornosti za strateško odlučivanje i uspješno provođenje i izvršenje zadataka u nepredvidivim uvjetima, te društvene i etičke odgovornosti tijekom izvršenja zadataka i posljedica rezultata tih zadataka (Sam Palmić, 2002).

Na temelju stečenih **općih generičkih i specifičnih kompetencija**, nositelj je osposobljen osobito za:

- djelovanje u složenim i slojevitim procesima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja promičući granice standardnog poimanja odgajateljskog zanimanja,
- odgovaranje na kvalitativno višim razinama na sve složenije zahtjeve rada u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja,
- osnaživanje kreativne i aktivne istraživačke komponente u odgojno-obrazovnom radu,
- integracijsko promišljanje u kontekstu svoje struke,
- kontinuirano profesionalno usavršavanje u kontekstu cjeloživotnog obrazovanja i učenja.

Glazbene kompetencije, prema europskim standardima, svrstane su u široke kategorije: **područno-specifične (akademske)** i **generičke (opće)** koje se temelje na *Tuning projekt* kompetenciji⁴. Opće kompetencije u tradicionalnim programima nisu se eksplicitno navodile kao obrazovni ciljevi u visokom obrazovanju (Vizek Vidović, 2009).

Navest ćemo *glazbene kompetencije* koje su u skladu prema europskom standardu. Uvidom u dokumentaciju svih predškolskih studija u Hrvatskoj, jedino su na Učiteljskom fakultetu u Rijeci definirane glazbene kompetencije:

a) Instrumentalne opće glazbene kompetencije

- demonstrirati temeljno poznavanje glazbene umjetnosti i glazbenog odgojno-obrazovnog područja u kontekstu i na razinama obrazovnih postignuća;
- imati sposobnost organizacije i planiranja samostalnog učenja u glazbi i kroz glazbu u studiju s kritičkim i samokritičkim propitivanjima umjetničkih i znanstvenih/odgojno-obrazovnih istina;
- posjedovati kapacitet za stjecanje glazbenih spoznaja radi generiranja novih ideja u različitim glazbenim situacijama;
- razviti glazbeno-istraživačke vještine na razini izrade stručnog rada.

⁴http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_brochure_Croatian_version_FINAL.pdf

Interpersonalne opće glazbene kompetencije

- demonstrirati posjedovanje osobnih kvaliteta ličnosti i dispozicija te njihovu refleksiju u razvoju profesionalnog glazbenog odgojno-obrazovnog rada;
- imati sposobnost donošenja odluka i vještina odlučivanja u primjerenim glazbenim odgojno-obrazovnim situacijama;
- razviti sklonost prema timskom radu glazbenom interakcijom i suradnjom utemeljenom na partnerskim odnosima;
- pokazati sposobnost za kontinuirano vrjednovanje i samovrjednovanje vlastitoga glazbenog rada;
- demonstrirati uvažavanje kulturne različitosti, multikulturalnost i prožimanje glazbeno-kulturnih raznolikosti i različitosti;
- razviti glazbeno-profesionalnu etičnost.

Sistemske opće glazbene kompetencije

- u studiju napredovati samostalnim i kontinuiranim glazbenim radom koristeći različite izvore, osobne dispozicije, glazbene sposobnosti i glazbene vještine;
- biti osposobljen za glazbeno-kreativnu i stvaralačku dimenziju svoje profesionalne uloge;
- biti osposobljen za preuzimanje odgovornosti u profesionalnoj afirmaciji stručnog profila u kontekstu glazbenog posrednika;
- pokazivati, razumjeti i promicati koncepte cjeloživotnoga glazbenog učenja zalaganjem za osobni profesionalni razvoj;
- poticati i razvijati stalnu brigu o kvaliteti glazbenog posredovanja.

b) Specifične glazbene kompetencije

- poznavati, razumjeti i biti otvoren prema najnovijim glazbenim odgojno-obrazovnim spoznajama i spoznajama o prirodi glazbenog razvoja i učenja;
- demonstrirati znanje iz teorije glazbe, teorije glazbenog odgoja i obrazovanja, glazbene umjetnosti i znanosti, na teorijskoj i praktičnoj razini;
- glazbom podupirati odnose i razvijati komunikaciju s djecom radi razvoja individualnosti i društvenosti;
- glazbom razvijati sposobnosti, vještine, mogućnosti, potrebe, interese i djetetove osobine, čime se ostvaruje integrirana odgojno-obrazovna praksa;
- razumjeti i koristiti mogućnosti glazbe u razvoju i načinu usvajanja govora, jezika, djetetovih stvaralačkih potencijala i ukupnost tjelesnog, kognitivnog i socijalnog razvoja;
- samostalno konstruirati, implementirati i evaluirati integrirani kurikulum u ukupnost svih razvojnih područja (kineziološkom, likovnom, jezično-

komunikacijskom te istraživačko spoznajnom), koristeći aktivnosti i materijale u skladu sa suvremenim razvojnim teorijama kojima se tumači dječji razvoj;

- razvijati partnerske odnose s roditeljima na načelima glazbene komunikacije: razvijati svijest o potrebi roditeljskog uključivanja u djetetov glazbeni razvoj⁵

U daljnjem tekstu izdvojit ćemo glazbene kolegije sa sadržajima i glazbenim kompetencijama u navedenim promjenama na predškolskom studiju Sveučilišta u Zadru. Glazbeni kolegiji iz programa predškolskog studija 1998. godine, dvogodišnjeg studija odgojitelja, Visoke učiteljske škole, Filozofski fakultet u Zadru, Sveučilišta u Splitu.

Glazbeni kolegij SVIRANJE

Cilj i zadaci:

Svladati tehniku sviranja na instrumentu (klavir, gitara ili sintisajzer i na nekom pomagalu, melodika, blok flauta). Usvajanje glazbene terminologije i glazbenog opismenjavanja. Osposobiti studente za praktičnu uporabu teorijskih znanja.

Glazbeni kolegij GLAZBENA KULTURA S METODIKOM

Cilj i zadaci:

Glasom i instrumentom znati reproducirati "*a prima vista*" jednostavne glazbene oblike, malu dvodjelnu i trodjelnu pjesmu iz programa glazbene kulture u predškolskim ustanovama služeći se zbornikom pjesama. Odgajati sluh i slušno pamćenje slušajući glazbu dječje literature hrvatske i svjetske glazbene baštine. Učiti se slušanju glasova prirode (šum, huj, rumor, pjev) te uvesti u doživljaj u slušanju glazbe kao primarnu estetsku vrijednost. Kompletirati umjetnički doživljaj riječju, zvukom, pokretom i slikom te svaki tonski materijal "dati" sinestetskim putem. U sve ove komponente utkati estetiku, odnosno ljepotu, sviranjem ili pjevanjem te u slobodnoj dječjoj igri poticati glazbeno stvaralaštvo.⁶

Osnivanjem Sveučilišta u Zadru (veljača 2003) plan i program za dvogodišnje obrazovanje odgojitelja doživio je neke promjene 2004. godine, iako je predškolski studij i dalje dvogodišnji stručni studij. Izdvojit ćemo glazbene kolegije s njihovim ciljevima i zadacima glazbenog obrazovanja:

⁵ <http://www.ufri.uniri.hr/hr/studiji/studij-ranog-i-predskolskog-odgoja-i-obrazovanja.html>

⁶ Plan i prijedlog stručnog studija za odgojitelje, Filozofski fakultet u Zadru, Sveučilište u Splitu, 1998. godine

Glazbeni kolegij SVIRANJE

Cilj i zadaci:

Usvojiti temeljna znanja iz osnove glazbene teorije, razviti interes za glazbu, upoznati studente s glazbenim programom, sviranjem i pjevanjem pjesmica koji će moći samostalno reproducirati, usvajanje i izvođenje brojalice, razvijanje kreativnosti i korelacije glazbeno-scenskog odgoja koje će kroz umjetnički doživljaj riječju, slikom, pokretom i zvukom u slobodnoj dječjoj igri poticati glazbeno stvaralaštvo.

Glazbeni kolegij GLAZBENA KULTURA S METODIKOM

Cilj i zadaci:

Glasom i instrumentom znati reproducirati "*a prima vista*" jednostavne glazbene oblike, malu dvodjelnu i trodjelnu pjesmu iz programa glazbene kulture u predškolskim ustanovama služeći se zbornikom pjesama. Odgajati sluh i slušno pamćenje slušajući glazbu dječje literature hrvatske i svjetske glazbene baštine. Učiti se slušanju glasova prirode (šum, huj, rumor, pjev) te uvesti u doživljaj u slušanju glazbe kao primarnu estetsku vrijednost. Kompletirati umjetnički doživljaj riječju, zvukom, pokretom i slikom te svaki tonski materijal "dati" sinestetskim putem. U sve ove komponente utkati estetiku, odnosno ljepotu, sviranjem ili pjevanjem te u slobodnoj dječjoj igri poticati glazbeno stvaralaštvo.⁷

Nova koncepcija stručnog studija za odgojitelje temelji se na Zakonima o visokoškolskom obrazovanju i Statutu Sveučilišta u Zadru (srpanj 2004). Novi nastavni plan i program Odgojiteljskog studija, Sveučilišta u Zadru (2005. godine) u skadu je s načelima Bolonjske deklaracije. Program trogodišnjeg stručnog studij za odgojitelje integrira se u europske procese te udovoljava nacionalnim i regionalnim potrebama. Osvremenjen je u skladu s razvojem suvremenog društva i usporediv je sa sličnim europskim programima.

Prikaz ćemo glazbene kolegije, njihove cijeve i kompetencije iz programa predškolskog studija 2004./2005. godine, Sveučilišta u Zadru.

Kolegij GLAZBENI PRAKTIKUM I

Studenti usvajaju temeljna znanja iz osnova glazbene teorije. Razvijaju interes za glazbu.

Osposobljava studente za samostalno pjevanje i sviranje na nekom glazbenom instrumentu. Razvijaju glazbenu kreativnost.

Kolegij GLAZBENI PRAKTIKUM II

Osposobljava studente za samostalno pjevanje i sviranje na nekom glazbenom instrumentu.

⁷ Program dvogodišnjeg obrazovanja odgojitelja, Stručni odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece, Sveučilišta u Zadru, 2004. godine.

Studenti usvajaju temeljna znanja iz osnova glazbene teorije. Usvajaju se akordi svirajući u različitim ritmičkim kombinacijama, ovisno o karakteru kompozicije. Svaka pjesma se uči i pravilno pjevati u zadanoj intonaciji uz pravilno izvršavanje udisaja i fraziranje. Kroz analizu pjesama obrađujemo dinamičke oznake, pojam fraze, glazbene rečenice, motiva.

Kolegij GLAZBENI PRAKTIKUM III

Osposobljava studente za samostalno pjevanje i sviranje na nekom glazbenom instrumentu. Usvaja se pojam modulacije kroz analize pjesmica. Usvaja se pojam enharmonije. Usvaja se pojam transpozicije pjesama. Usvaja se i primjena Orffovog instrumentarija. Posebno se obrađuju dječje pjesmice zavičajne glazbene baštine i mogućnosti njihove obrade u pedagoško-nastavnoj praksi. U suradnji s mentorima u predškolskim ustanovama kroz glazbene radionice usavršavamo samostalnu izvedbu glazbenih aktivnosti. Studenta se uvodi u praktični dio nastave kroz mentorski rad u predškolskim ustanovama.

Kolegij GLAZBENA KULTURA S METODIKOM I

Osposobljava studente da glasom i instrumentom reproduciraju jednostavne glazbene oblike. Potiče razvoj stvaralačkih glazbenih sposobnosti te razvija sluh i slušno pamćenje. Studenti usvajaju teorijska glazbena znanja, glazbenu pismenost kao primarni cilj. Upoznaju se s metodama intonacije (Metoda REA), razvijaju osjećaj za visinu, trajanje i dinamiku tona. Intoniraju meloritmičke primjere iz izabranih pjesama iz dječje glazbene literature.

Kolegij GLAZBENA KULTURA S METODIKOM II

Osposobljava studente da glasom i instrumentom reproduciraju jednostavne glazbene oblike. Potiče razvoj stvaralačkih glazbenih sposobnosti te razvija sluh i slušno pamćenje. Razvija osjećaj za ritam obrađujući dječje igre te obradama pjesama djeca razvijaju glazbeni sluh. Provodi se slušanje glazbe odabranih skladbi za djecu. Provode se glazbene igre, igre s pjevanjem, igre uz pokret, uključujući pjesme uz instrumentalnu pratnju (Orffov instrumentarij).

Kolegij GLAZBENA KULTURA S METODIKOM III

Osposobljava studente da glasom i instrumentom reproduciraju jednostavne glazbene oblike. Potiče razvoj stvaralačkih glazbenih sposobnosti te razvija sluh i slušno pamćenje. U V. se semestru obrađuje 10 dječjih pjesama zavičajne glazbene baštine koje je autor ovog programa pronašao na zadarskom području, stručno obradio i komentirao.

Kolegij GLAZBENA KULTURA S METODIKOM IV

Osposobljava studente da glasom i instrumentom reproduciraju jednostavne glazbene oblike. Potiče razvoj stvaralačkih glazbenih sposobnosti te odgaja sluh i slušno pamćenje. U VI. se semestru analiziraju samostalne aktivnosti studenata u dječjim vrtićima oglednih predavanja.

Izborni kolegij

Kolegij GLAZBENA RADIONICA I

Razvija interes za glazbu. Potiče razvoj kreativnosti u području glazbe. Osposobljava studente za povezivanje glazbenog, govornog i scenskog stvaralaštva. Sadržaj kolegija nastoji spojiti ton, riječ, sliku i pokret u jedinstven stvaralački čin (glazbena vizualizacija). Pokušava spojiti glazbu i govor – slogovi u ritmu – brojalice, slogovi za korekciju glasova i grupe slogova za korekciju pjevajućim glasom.

Kolegij GLAZBENA RADIONICA II

Osposobljava studente za povezivanje glazbenog, govornog i scenskog stvaralaštva. Obrađuje se onomatopeja na satu glazbene kulture.⁸

U prikazanim programima predškolskog studija iz 2004. godine, kroz sadržaj glazbenih kolegija najučestalije glazbene kompetencije u svim glazbenim kolegijima jesu: "osposobljava studente za samostalno pjevanje i sviranje na nekom glazbenom instrumentu", ili "osposobljava studente da glasom i instrumentom reproduciraju jednostavne glazbene oblike", "usvajaju temeljna znanja iz osnova glazbene teorije", "razvija osjećaj za ritam obrađujući dječje igre", "studenti razvijaju glazbeni sluh", "potiče razvoj stvaralačkih glazbenih sposobnosti te razvija sluh i slušno pamćenje". Uglavnom, možemo zaključiti iz navedenog programa glazbenog obrazovanja kako je snažan naglasak na razvijanju glazbenog ritamskog i melodijskog sluha, ali i naglasak na osposobljavanju studenata za reproduciranje glazbe glasovno ili na nekom instrumentu.

Iz analize dokumentacije, planova i programa za predškolski studij Sveučilišta u Zadru, prikazat ćemo glazbeno obrazovanje u programu stručnog studija za odgojitelje, na Odjelu za izobrazbu učitelja i odgojitelja, 2011. godine.

GLAZBENA RADIONICA I, II

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija

Razvijati interes za glazbu. Poticati razvoj kreativnosti na području glazbe. Osposobiti studente za povezivanje glazbenoga, govornoga i scenskog stvaralaštva.

GLAZBENI PRAKTIKUM I, II, III

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija

Usvojiti temeljna znanja iz osnova glazbene teorije. Razvijati interes za glazbu. Osposobiti studente za samostalno pjevanje, sviranje na nekom glazbenom instrumentu. Razvijati glazbenu kreativnost.

GLAZBENA KULTURA S METODIKOM I, II, III, IV

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija

Osposobiti studente da glasom i instrumentalno reproduciraju jednostavne glazbene oblike. Odgajati sluh i slušno pamćenje. Poticati razvoj stvaralačkih glazbenih sposobnosti.

⁸ Prijedlog studijskog programa stručnog studija za odgojitelje predškolske djece, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece, Sveučilišta u Zadru, Zadar, 2005.

Vidljive su promjene u definiranju kompetencija glazbenih kolegija i njihovih kompetencija koje se temelje na *Tuning projekt* kompetenciji⁹ a postavljene su na temeljima europskih standarda za profiliranje kompetencija odgojitelja i učitelja¹⁰. Međutim, i dalje glazbene kompetencije imaju elemente samog sadržaja predmeta i uočavamo snažan naglasak na razvijanje glazbenog ritamskog i melodijskog sluha kao i naglasak na osposobljavanje studenata za reproduciranje glazbe glasovno ili na nekom instrumentu.

Dakle, još uvijek nisu glazbene kompetencije postavljene i iskristalizirane prema znanju, vještinama i sposobnostima, to jest prema općim generičkim i specifičnim kompetencijama koje su postavljene u skladu prema europskom standardima kao što je to učinjeno na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Glazbeni kolegiji trebaju biti strukturirani prema ishodima učenja koje bi studenti trebali stjeći tijekom glazbenog obrazovanja na predškolskom studiju.

Osim navedenih glazbenih kompetencija koje studenti stječu i razvijaju tijekom nastave na glazbenim kolegijima, studenti, budući odgojitelji, također stječu i razvijaju glazbene kompetencije na pedagoškoj praksi tijekom studija. Pastulović (2012) takvo obrazovanje naziva *formalno i neformalno obrazovanje*. Pedagoška praksa kao *neformalno obrazovanje* je važan dio obrazovanja na predškolskom studiju Sveučilišta u Zadru. Prema tome, studenti glazbene kompetencije razvijaju ne samo na nastavi glazbenih kolegija već i na pedagoškoj praksi primjenom glazbenih znanja i vještina u neposrednom radu s djecom u dječjem vrtiću. Za vrijeme izvršavanja pedagoške prakse studenti polažu ispit iz glazbene kulture s metodikom, to jest izvode glazbene aktivnosti u dječjem vrtiću.

Međutim, kad govorimo o glazbenom obrazovanju studenata, primjećujemo kako je tijekom studija najveći problem tog kolegija u studenata sviranje i pjevanje. Naime, prilikom upisa na predškolski studij, moramo istaknuti kako na prijamnom ispitu za predškolski studij u Zadru ne provjeravaju se glazbene sposobnosti. Prema evidenciji u srpnju 2013. godine provedenoj od profesora koji predaje glazbene kolegije, sa studentima završne godine predškolskog studija, procijenili su svoje pjevanje s najmanjom ocjenom. Zanimljiv je podatak da na završetku studija (treća godina predškolskog studija), od 55 redovnih i izvanrednih studenata koji su položili sve glazbene kolegije i izvršili ispit glazbene aktivnosti tijekom pedagoške prakse, njih 41 (65%) procijenilo je kako poznaju glazbenu teoriju, 10 studenata (28%) procijenilo je kako znaju svirati instrument, dok samo 4

⁹http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_brochure_Croatian_version_FINAL.pdf

¹⁰ Plan i program predškolskog studija, Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja, Sveučilišta u Zadru, 2011. godine.

studenta (7%) procijenilo je da aktivno pjeva. Ovi podatci otvaraju nova promišljanja za daljnja istraživanja.

UMJESTO ZAKLJUČKA

U radu su izdvojeni glazbeni kolegiji, njihovi ciljevi i kompetencije koje bi trebali studenti stjeći tijekom studija na predškolskom studiju u Zadru. Vidljive su promjene u obrazovanju, dokumentima te kurikulumima predškolskog studija koji vode prema kvaliteti predškolskog studija. Promjene su zahvatile i glazbeno obrazovanje koje je u skladu s uvažavanjem prioriteta obrazovnih politika ranog i predškolskog odgoja te reforme kurikula na europskom tlu. Posebno se ističu zahtjevi za kvalitetnim obrazovanjem stručnjaka koji ga ostvaruju, i s tim posljedično se javljaju potrebe za modifikacijom postojećih sustava obrazovanja odgajatelja. U istom kontekstu poticala se izrada novih programa koji će osposobiti odgajatelja za 21. stoljeće, cjeloživotno učenje, rad u europskom obrazovnom kontekstu, multikulturalnost i novu profesionalnu ulogu.

Ocijenilo se kako će kao takvi znatno pridonijeti ravnopravnosti odgojitelja s ostalim stručnim djelatnicima u obrazovnom sustavu u stručnom usavršavanju i napredovanju u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji. Vizije o potrebi izgradnje novog sustava profesionalnih uloga stručnjaka u kontekstu suvremenog ranog i predškolskog odgoja, pojavila su se promišljanja i zahtjevi za redefiniranjem tradicionalnih edukacijskih gledišta o profesionalnim ulogama u području ranog i predškolskog odgoja, tako da se za različite kategorije profesionalaca konceptualiziraju različiti obrazovni programi (Krstović, 2010).

Iz *Temelnog međunarodnog dokumenta iz područja odgoja i obrazovanja za ljudska prava* iščitavamo članak 26. koji glasi: "Svatko ima pravo na obrazovanje." Međutim, iz navedenih podataka o promjenama planova i programa te definiranjem glazbenih kompetencija, trebalo bi se promišljati i o glazbenoj kvaliteti budućeg odgojitelja. Kad promišljamo o poboljšanju "novoju ulogu profesionalnih stručnjaka u kontekstu suvremenog ranog i predškolskog odgoja" posebno za glazbeno područje, postavlja se pitanje: Treba li provjeravati glazbene sposobnosti i definirati ih kao eliminacijski faktor na prijamnim ispitima predškolskih studija? Zakidamo li time ljudska prava studenata ako bi se uvelo na prijamnim ispitima provjera glazbenih sposobnosti, ili bilo koje druge specifične sposobnosti pa ih definirati kao eliminacijski faktor? Bi li slijedom toga profesiju odgojitelja razvijali prema novom sustavu za profesionalnu ulogu? Je li današnje društvo svjesno potrebe kompetentnih i kvalitetnih odgojitelja?

LITERATURA

- Krstović, J. (2010). Neke dileme o obrazovanju odgajatelja u svjetlu pozicioniranja ranog i predškolskog odgoja u prijedlogu Nacionalnog okvirnog kurikuluma i njihov odraz na polazne osnove hrvatskoga kvalifikacijskog okvira. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci. (<http://info.hazu.hr/upload/file/HKO/Jasna%20Krstovic.pdf>) (24/11/13)
- Lončarić, D. i Pejić Papak, P. (2009). *Profiliranje učiteljskih kompetencija*. Odgojne znanosti, 11(2), 479-497. (http://bib.irb.hr/datoteka/450386.Loncaric_PejicPapak_2009_Profiliranje_uciteljskih_kompetencija.pdf) (1/12/13)
- Miočić, M. (2009). Glazbeno obrazovanje odgojiteljica u vrtiću "Radost" u Zadru. U: (Ur) Vidulin – Orbanić, S., Prvi međunarodni simpozij glazbenih pedagoga, Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za glazbu, Odsjek glazbene pedagogije. (http://www.unipu.hr/fileadmin/datoteke/odjel_za_glazbu/Desavanja_-_arhiva/Simpoziji/2009-1_simpozij_GP/Zbornik_radova_-_1_med_sim_GP_-_web.pdf) (1/12/13)
- Miočić, M. (2012). Kultura predškolske ustanove u svjetlu glazbenih kompetencija odgojitelja. *Magistra Iadretina* Vol. 7, br. 1, str. 73-87. (http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=147092) (25/11/13)
- Pastulović, N. (2012). Obrazovanje i razvoj. Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. (http://www.idi.hr/images/stories/PDF_znanostidrustvo/oir_sadrzaj.pdf) (27/11/13)
- Prijedlog programa dvogodišnjeg obrazovanja odgajatelja, Visoka učiteljska škola, Odsjek za predškolski odgoj, Filozofski fakultet u Zadru, 1998. godine.
- Plan i program Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece, Sveučilišta u Zadru, 2004. godine.
- Plan i program Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece, Sveučilišta u Zadru, 2011. godine.
- Prijedlog studijskog programa stručnog studija za odgojitelje predškolske djece, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece, Sveučilišta u Zadru, Zadar, 2005. godine.
- Sam Palmić, R. (2002). *Glazbene potrebe djeteta u procjepu glazbenih potreba i mogućnosti odgajatelja i učitelja*. Zbornik Učiteljske akademije u Zagrebu, 4(1), str. 199-206.

- *** *Temeljni međunarodni dokumenti iz područja odgoja i obrazovanja za ljudska prava*, Nacionalni odbor za obrazovanje o ljudskim pravima. Vlada Republike Hrvatske 1999.godine.
- Vizek Vidović, V. (2009). Nacionalni profesionalni profili učiteljskih kompetencija Projekt IUOUN Nacionalna zaklada za znanost, Radionica 2. Razvoj kurikuluma usmjerenog na kompetencije učitelja i nastavnika. Zagreb, Učiteljski fakultet .
- (http://www.idi.hr/cerd/uploads/DOKUMENTI/Bibliografija_i_projekti_Vizek_2010.pdf) (29/10/13)
- http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_brochure_Croatian_version_FINAL.pdf (12/10/13)
- www.unizd.hr (2/10/13)
- <http://www.ufri.uniri.hr/hr/studiji/studij-ranog-i-predskolskog-odgojaobrazovanja.html> (1/10/13)
- http://www.ufri.uniri.hr/files/izdavacka_djelatnost/1_generacija_publikacija.pdf (1/10/13)

MUSICAL EDUCATION OF STUDENTS, FUTURE PRE-SCHOOL TEACHERS THE UNIVERSITY OF ZADAR

ABSTRACT

The paper provides an overview of music education in the framework of the pre-school studies at the University of Zadar. Featured are music courses after a series of changes that the pre-school studies experienced. In particular, the change is visible to by introducing of the Bologna process (2005) which has engulfed the entire higher education in Croatia, and was also reflected in the musical education at pre-school studies.

The work illuminates the musical competencies by European standards grouped into broad categories: domain-specific (academic) and generic (general) based on Tuning competences project. The aim of this paper is to highlight the need for competent educators, capable of playing music. Such trainer will give children a quality music experience which achieves the goal of music education, and encourage the children to develop a love of music.

KEY WORDS: *music courses, musical competencies, music education, preschool teacher education*